

RIKSDAGENS PROTOKOLL.

1887. Andra Kammaren N:o 16.

Onsdagen den 2 Mars.

Kl. 7 e. m.

§ 1.

Fortsattes öfverläggningen rörande *punkten 1* af Bevillningsutskottets betänkande N:o 1, angående vissa delar af tullbevillningen; dervid Herr Odell erhöll ordet och yttrade: Redan den förste bland de talare, som haft ordet i föreliggande fråga, antydde, såsom vi torde minnas, att han väl insåge det djupa betryck, i hvilket vårt jordbruk och öfriga näringar befunne sig; han erkände till och med, att den arbetande klassen såsom sådan befunne sig i enahanda betryck. Många talare efter honom hafva erkänt detta sakförhållande; och det torde blifva svårt för någon att förneka detta faktum, ty hvad som möter oss på alla håll och kanter måste vi väl erkänna förefinnas. Här är nu fråga om sättet att afhjelpa detta betryck. Den ene som den andra af oss äro ense om att något i det hänseendet bör göras, men i afseende på sättet och medlen stå vi lika främmande för hvarandra, som då vi började förhandlingarna. Ser man bort från det helas väl, så får den enes eller andres vitnesbörd lätt en bismak af ortintressen, för att icke tala om individuella intressen. Men hvad är det då, som skall afgifva ett saut och troget vittnesbörd om orsakernas verkliga art och natur? Jo, de verkningar, som framkallats af de orsaker, som ligga bakom dem. Dessa verkningar är ojäfaktiga vittnen; ingenting kan jäfva dem. De stå kvar, vi må bära oss åt huru som helst; blunda vi för dem, så vika de i allt fall icke tillbaka, utan de stå kvar, såsom ojäfaktiga vitnen om arten och naturen af de orsaker, som framkallat dem. Här har blifvit mycket ordadt om de nuvarande ekonomiska förhållandena i vårt land. Om vi börja med att taga i betraktande vårt jordbruk och derefter fortsätta med att skärskåda vår industri och sluta med det tillstånd, hvori våra arbetare befinna sig, så finna vi, hvad det förstnämnda eller jordbruket beträffar, att dess tillstånd är beklagligt. Till och med våra vänner frihandlarne erkänna ju detta. Enahanda är förhållandet beträffande de öfriga näringarne. Ingen bland oss har

Angående in-
förande af
spanmäls-
tullar.
(Forts.)

Angående in-
förande af
spanmåls-
tullar.
(Forts.)

kunnat förneka detta beklagliga tillstånd, ty dertill äro verknin-
garna alltför tydliga och visa sig på ett allt för uppenbart sätt.
Jag vill icke upptaga kammarens tid med att uppräknat många
exempel härpå, men ett sådant kan jag dock icke underlåta att
anföra, helst detta är helt färskt. Det har blifvit genom bref
för icke länge sedan för mig tillkännagifvet och angick en för-
samling, belägen sydvest om Stockholm. Denna församling bestod
af 22 hemmansegare, förutom backstugusittare och torpare. Af
dessa hemmansegare och jordbrukare hafva 19 gjort cession, den
20:de har hängt sig i sin förtviflan öfver det rysliga tillståndet
på platsen. Hvad angår de två öfriga, har jag visserligen icke
reda på deras öde, men jag föreställer mig, att icke heller dessa
hafva några sötebrödsdagar. Om detta kan sägas vara den lyck-
liga belägenhet, om hvilken flere talare hafva yttrat sig, blir en
annan sak. Dessa verkningar äro framkallade deraf att, vi blifvit
öfversvämmade af främmande produkter. För min del finner
jag vår ställning beklagansvärd. Om vi ge akt på vårt lands
skuldsättning, sådan den ter sig i vår statistik, så skall man vara
temligen kallblodig för att kunna betrakta densamma såsom
något godt. Jag kan det icke. Gå vi till vår industri, så möter
oss der samma bedröfliga förhållande. Då jag för någon tid sedan
reste hem, träffade jag under resan på två ungdomsfriska yngling-
gar från upsalatrakten. Jag frågade dem hvart resan gälde och
erhöll till svar: till Brasilien; ty af brist på arbete passa vi på
för att komma öfver dit för ganska godt pris, det är många från
våra trakter, som ämna af enahanda orsak begifva sig dit. Då jag
sporde om de icke möjligen kunde äfventyra, att deras tilltag
kunde utfalla annorlunda, än de förestält sig, så svarade de: vi
kunna icke gerna komma i sämre tillstånd än det närvarande:
att icke hafva något arbete. Det som jag nu berättat hör ej till
det fabelaktigas område, utan utgör en skildring af den rena,
nakna verkligheten. I min hemort finnes visserligen icke en så
skriande nöd, som den jag nu omnämnt; men i allt fall finnas
der många, som stå på lut; och fara är att om vi få ett år till
sådant som detta, så skola vi hafva att motse förfärliga fallissement.
Kan detta vara glädjande, mine herrar?

Man talar om att man hyser ömhet för arbetaren. Äfven
jag tror mig hafva ömhet för honom. Jag är sjelf arbetare och
skäms icke därför, ty min grundsats är att ingenting är sämre
än det som är för godt. Nu har man velat göra troligt för ar-
betaren att billigt bröd är för honom det enda nödvändiga. Jag
vill visst icke förneka att billigt bröd är nödvändigt för den, som
icke har något stort kapital, men detta är dock icke mer än hälften
af sanningen. Vi skola äfven tala om för våra arbetare hvad de
hafva att vänta af den fria importen och det deraf hänflytande
billiga brödet. Vi skola tala om för dem, att med alla de maski-
ner eller andra saker, från de största till de minsta, från de dy-

raste till de billigaste, som inkomma hit från utlandet, importera vi lika många arbetare som de, hvilka lagt hand vid dessa arbetsprodukter, och följaktligen beröfva vi våra arbetare den arbetsförtjenst, desse skulle hafva haft, om de fått utföra det på de importerade föremålen nedlagda arbetet. Detta skola vi tala om för våra arbetare, och vi skola säga dem: billigt bröd skolen I få, men intet arbete. Få de höra detta, så tviflar jag icke på, att många af dem skola betacka sig för den ömhet, som våra vänner frihandlarna säga sig hysa för dem.

Angående införande af spannmålstullar.
(Forts.)

Det är högst ledsamt, jag måste säga det, när jag får höra personer, för hvilka jag hyser all aktning, gifva sig ut på områden, der de icke äro hemmastadde och der de icke döma bättre än den blinde om färgen. Jag nödgas sålunda uttala min stora ledsnad öfver att höra min ärade vän lektor Waldenström med en sådan säkerhet yttra sig om jordbruket och hvad dertill hörer. Jag har i nära 40 år varit jordbrukare och har derunder idkat både trädgårdshandtering och annan jordens skötsel, och jag smickrar mig med att i mångt och mycket i dessa afseenden hafva förvärfvat en icke obetydlig erfarenhet. Jag tror mig därför kunna bättre bedöma dithörande frågor än en person, som ej är bevandrad på detta område.

Emellertid vill man nu rycka undan oss den enda häfstång, hvarmed vi skulle kunna lätta och bära de bördor, som trycka på hela vårt näringslif. Arbetaren, ja, jag ville säga, hvarje människa är i ett eller annat afseende kapitalist. Arbetaren är det i den mening, att han har sin kroppsstyrka, sitt fysiska kapital, som skall göras räntebärande genom tillgång på arbete. Får han arbete, så får han ränta på detta sitt kapital, och då bergar han sig, men om detta omöjliggöres för honom, omöjliggöres äfven hans existens. Detta är något som väl ingen kan bestrida. Må en hvar af oss behjerta detta, då vi återkomma till våra hem och få bevittna den nöd, som här och der möter oss. Jag undrar om någons samvete och rättskänsla då är så pass skodd, att han kan med likgiltighet åse dylika saker.

Jag är för min del öfvertygad, att, om vi tagit itu med denna fråga strax som vi kommit till riksdagen och då skridit till votering, den skulle hafva fått en annan utgång, än den som möjligen nu väntar den. Men vi komma väl hem igen till våra bygder och få då ånyo göra samma sorgliga erfarenhet, som vi förut gjort.

Jag vill därför vädja till herrarne en och hvar att nu handla så som I skullen handla, om I i denna dag sågen den nakna verkligheten derhemma.

Då jag vid sistlidne riksdag yttrade mig något i detta ämne, framstälde jag en fråga, som, så vidt jag kunnat finna, ännu icke blifvit besvarad. Jag frågade nemligen då: Kan någon med rimligt skäl påstå, att arbetstagens välbefinnande kan grunda sig

Angående in-
förande af
spannmåls-
tullar.
(Forts.)

på arbetsgifvarens ruin? Jag tror det icke, och jag antager, att ingen af herrarne tror det heller. Då må jag med skäl fråga, hvarför skall man handla på detta sätt? Är det skäl, mine herrar, att vårt dyra fosterland gör sig skyldigt till ekonomiskt själfmord? Är det icke många saker, som tala för att nöden behöfver afhjelpas. Här gäller det icke, såsom en talare på förmiddagen sade, om brödet eller mjölet blir något dyrare, nej, det gäller vårt jordbruks och vår industris vara eller icke-vara. Det är icke någon mindre sak det gäller. Det gäller, som sagdt, icke en sådan småsak, som om brödet eller mjölet blir något dyrare eller billigare, ty ingen af oss lär med bestämdhet kunna säga, huru vida den föreslagna tullen skall komma att höja eller sänka spannmålsprisen. Det ligger utom vår synkrets för närvarande.

Frågan är helt enkelt den, om vi skola fortsätta till vår undergång, om vi skola blifva ekonomiska själfspillingar eller icke. Herr talman! jag yrkar bifall till utskottets förslag. Jag gör det i jordbrukarnes, i industriidkarnes och i våra arbetares intresse, förvissad att den dag skall komma, då arbetarne själfva skola inse att jag och de med mig liktänkande menat ärligt med dem.

Vidare anförde herr *Wagenius*: Jag hade visserligen kunnat uraktlåta att nu yttra mig i denna fråga, då jag redan förlidet år uttalade mina åsikter i densamma, men det är två skäl, som föranlett mig att äfven nu säga några ord.

Man skall måhända förundra sig öfver, att jag är en af de få norrländingar, som önska skydd för vårt jordbruk och vår industri, och jag anser mig därför skyldig att redogöra för de skäl, hvarpå jag grundar min åsigt härutinnan. Måhända skall man också nu likasom i fjol vilja komma fram med den beskyllningen att vi prester tala för spannmålstullar af eget intresse. Jag anser mig böra svara på den beskyllningen först och sedan redogöra för mina åsikter i frågan.

Det är ett faktum, som numera icke kan bestridas af någon, som känner förhållandena i de trakter af Norrland jag representerar, att meningarne i denna fråga på ett år blifvit helt och hållet förändrade och att således den jordbrukande delen af befolkningen der i allmänhet börjat omfatta protektionismen. I dessa trakter, som förut voro frihandels högsäte i vårt land, finnas nu både frihandlare och protektionister, och det är icke blott jordbrukare utan äfven köpmän och näringsidkare af alla slag, som nu omfatta skyddstullsystemet, och i synnerhet de tjänstemän, som stå i omedelbar beröring med allmogen, såsom domare, kronofogdar, häradsskrifvare och länsmän. Dessa äro också nästan utan undantag protektionister. Hvad mig särskildt och våra prester i allmänhet beträffar, vill jag blott säga, att det vore mycket underligt, om en landtpastor, som lefver bland och umgås med allmogen och dagligen ser dess bekymmer och sor-

ger, skulle kunna annat än inse, att den ställning, som nu råder bland den jordbrukande befolkningen, icke längre är hållbar. Hvad han dagligen ser manar och tvingar honom att sluta sig till protektionisternas led. För öfrigt finnes det ett gammalt ord-språk, som säger, att »man håller med den man äter med». Det är jordbrukarne, som löna mig. Icke underligt således att jag är fäst vid deras sak.

*Angående in-
förande af
spanmåls-
tullar.
(Forts.)*

Jag skall nu be att något få uppehålla mig vid ett par hufvudpunkter i den fråga som föreligger. Jag skall dervid icke upptaga till besvarande alla de skäl, som från motsidan blifvit anförda, utan blott se saken från rättvisans synpunkt och från den ekonomiska synpunkten.

Från rättvisans synpunkt först och främst har med stor styrka blifvit framhållet så väl i pressen som här i kammaren, hvilken orättvisa man skulle begå mot den fattige, om man lade tull på lifsförnödenheter. Ja, det medger jag, att det skulle blifva en orättvisa, om priset på lifsförnödenheter redan stode så högt, att det fullt motsvarade eller öfverstege dessa lifsförnödenheters verkliga värde. Det är gifvet, att det då vore alldeles orätt, att det vore en skriande orättfärdighet mot den fattige, som behöfde köpa dessa nödvändighetsvaror, att ytterligare fördyra dem genom att pålägga tull. Men huru förhåller det sig nu i verkligheten med denna sak? Priset för spanmål och säd har under några år sjunkit så lågt, att man måste medgifva, att det pris, som nu är gällande i marknaden, är under varans verkliga värde. För att visa detta skall jag be att få anföra blott ett exempel. I den trakt, derifrån jag är, köper man nu en tunna korn för 10 kronor, men arbetslönen är der ännu, åtminstone sommartiden 2 kronor à 2 kronor 50 öre per dag, så att en arbetare kan på fyra dagar förtjena en tunna korn. Bonden, som skall betala dylika aflöningar, måste hafva rymliga magasin fulla med säd, om han med den skall kunna aflöna det dyra arbetarebiträde, han behöfver sommartiden, och ändå hafva något öfver för egen räkning. Det är således uppenbart, att priset på spanmålen är långt under hvad den verkliga är värd. När det nu förhåller sig så, frågar jag: mot hvem begås för närvarande orättvisan? Jo, mot jordbrukaren, som måste skänka bort $\frac{1}{3}$ eller $\frac{1}{4}$ af det verkliga värde, hvartill hans säd står. Det måste vara han, som egentligen blir lidande af orättvisan, och det därför att utlän-
dingen, som här icke betalar utskylder, får utan vidare föra hit och sälja sin säd för underpris, under det att landets egna in-
vånare, som hafva tunga skatter och andra bördor, härigenom blifva tvingade att snart sagdt skänka bort en del af sin varas värde, om de skola kunna sälja något. Då sädespriset står så lågt, som det nu gör, lägre än någonsin förut, och ingen utsigt finnes att detsamma skall komma att stiga till hvad säden verk-
ligen är värd för producenten, kan jag icke finna det vara så

Angående in-
förande af
spanmåls-
tullar.
(Forts.)

himmelskriande att lägga tull på spanmål. Hvad den ekonomiska synpunkten beträffar, är det gifvet, att det aldrig kan vara för- enligt med statens sanna fördel och bästa, att den näring, som är den hufvudsakliga och förnämsta i samhället, för eller fram- kämpar ett tynande lif. Staten är en organism, som består af många med hvarandra förenade och af hvarandra beroende lem- mar, af hvilka en hvar har sin funktion. Lider nu den ena af dem, så lider också hela samhällskroppen. Lider nu den del, som framför andra kan sägas utgöra musten, kärnan eller den ädlare delen af samhället betryck, är det gifvet, att detta skall återverka på samhället i dess helhet; och så blir det icke blott jordbrukarne och näringsidkarne, som komma att lida, utan det onda berör alla. Jag erinrar om hvad Geijer säger i ett skaldestycke kalladt »Odalbonden»:

»Vi reda för landet den närande saft,
Vi föda det — brödet är vårt.
Af oss har det helsa, af oss har det kraft,
Och blöder det, — blodet är vårt;

och detta kan man ännu i dag säga om den svenske jordbru- karen och näringsidkaren. På jordbrukarens och näringsidkarens bestånd hvilar hela samhällets välfärd.

Jag skall icke inlåta mig på, hvad som redan flera gånger blifvit framhållet och omtaladt, eller statens skuldsättning, kommunernas och de enskildes skuldsättning; allt detta är tillräck- ligt berördt. Men allt bär också vittnesbörd om att samhället är sjukt, att det är genomsjukt och behöfver ett läkemedel, hvarige- nom det blir heladt och läkt från sina sår. Jag vet också, att för oss finnas icke bättre läkemedel än arbetsamhet, sparsamhet, förnöjsamhet och försakelse. Dessa äro nog de rätta läkemedlen, och därför är det väl äfven de, som först och sist böra anbefallas.

Men den fria införseln har dock haft något med sig, som fräter på folkets och landets mærg, nemligen lyx, vällefnad, stora anspråk och behof för såväl hög som låg. Hvad som dragit öfver oss denna ofärd, anser jag vara den omständigheten, att vårt land står öppet för främlingarne, som vräka på oss allt, så att vi från främmande land hemta både kläder och föda. På denna införsel vill jag hafva en hämsko. Hafva då de låga pris, som länge rådt hos oss, varit synnerligt lyckobringande för den enskilde? Jag tror det icke. Det hade nog varit bättre, om dessa tillfällen icke funnits att för billigt pris komma öfver allt hvad man ser; jag tror det är sant hvad fransmannen säger: c'est le bon marché qui ruine, d. v. s. att det är det billiga pri- set som ruinerar. Detta låter visserligen som en paradox, men det ligger mera sanning deri än man vid första påseende skulle tro. Det är icke blott för producenten som ett lågt pris är ru- inerande, utan äfven för konsumenten, ty det lockar honom att köpa hvad han lätt kunde undvara. Derfor att det kostar så

litet, skaffar han sig det; men det synes nog hvad det låga priset för med sig. Jag vill i detta hänseende anföra något som jag sjelf sett i min hemort. För 10 år sedan var det sällsynt att höra, att en bonde köpte en säck mjöl; han lefde af hvad hans hemman afkastade och behöfde icke mer. Sedan kom det billiga spanmålspriset och då började till och med bönderna att köpa säd, ty det var beqvämare än att tillgodogöra sig hvad man fått af egna tegar. Så har man ofta förledts att lefva öfver sina tillgångar och köpa hvad som är obehöfligt. Således är det icke heller för den enskilde någon välgerning, att prisen äro låga. Jag tror det vara bäst, att hvarje sak får kosta hvad den är värd, då ser man noga efter hvad man köper.

Jag skulle kunna tillägga mycket, men tiden lider och jag skall därför sluta med det tillkännagifvande att jag kommer att rösta för utskottets förslag.

Herr Börjesson: Då jag underskrifvit den stora tullmotionen och haft äran deltaga i bevillningsutskottets behandling af densamma samt förenat mig om dess förslag, torde min ställning till denna fråga vara känd. Det kunde därför anses onödigt uppträda, men jag vill dock med några ord hafva till protokollet antecknad, att jag biträder utskottets förslag samt vill angifva skälen därför.

Ett ordspråk säger: för litet och för mycket skämmer allt. Jag vill tillämpa detta ordspråk här: för högt pris på spanmål och andra jordbruksalster skadar lika väl som för lågt pris derpå. Nu har priset nedgått till en nivå, som knappast funnits i mannaminne. För 30 å 40 år sedan var det visserligen lika lågt som nu, men huru stora skulder hafva jordbrukarne icke nu mot då? I Halland hafva vi stora kommunalskulder, skulder för jernvägarne, dels genom aktieteckningen af landstinget och dels genom kommunernas teckningar. När man nu på så sätt skuldsatt folket, så bör man väl tillse, att de möjligen kunna få betaldt för sin vara, hur skola de annars kunna reda sig? Så länge rågen betaltes med 15 eller 16 kronor tunnans och andra jordbruksprodukter äfven stode högre i pris än som nu är fallet, så voterade jag också emot tullar på spanmål, men sedan den gått ned till sitt nuvarande oerhördt låga pris, har jag under de senare åren voterat för tullar. Det har äfven funnits ett annat skäl som gjort mig till protektionist, och det är att ju lägre prisen blifvit, ju mera har handelsbalansen ökats. Vi importera årligen för flere millioner kronor mera än vi exportera, och hur tror man detta skall sluta? Om den enskilde ger ut mera än han får in, så blir det till sist för honom ruinerande, och samma förhållande gäller för landet i dess helhet. Det kan icke gå i längden.

Jag bor i en skoglös trakt, der allmogen icke har något annat sätt att få penningar än genom försäljning af jordbruksalster. När nu prisen nedgått såsom skett, huru skola de väl

*Angående in-
förande af
spanmåls-
tullar.
(Forts.)*

Angående in-
förande af
spannmåls-
tullar.
(Forts.)

då kunna reda sig. Sedan tullmotionen blifvit bekantgjord i tidningarne, så har i min hemtrakt hållits ett talrikt besökt folkmöte och vid detta har icke en enda person uppträdt för frihandeln. Alla vilja hafva tullar och det genast och de hafva till och med påyrkat att tullarne skulle sättas högre än här är förelaget.

Ehuru åtskilligt vore att tillägga skall jag likväl icke längre uppehålla tiden vid denna sena timma, utan jag vill sluta såsom jag började, med att yrka bifall till utskottets förslag.

Herr Jönsson i Sandby: Det sorl och den otålighet, som gifver sig tillkänna i kammaren, tvingar mig att inskränka mitt anförande så mycket som möjligt. Jag ber att endast få tillkänna gifva att från mitt kommittenskap endast två eller tre hundra personer protesterat emot tullar och ansett sådana icke vara för jordbruket i allmänhet nyttiga, utan tvärt om skadliga. På den protest, som jag snart återkommer till, hafva emellertid en mängd talare sökt slå mynt och sagt, att jag ej vore mitt kommittenskap till lags, utan att jag borde vara frihandlare i stället för att jag nu tillkännagifvit mig vara protektionist. Häremot ber jag att få säga, att såväl på landet som i städerna äro åsigterna delade i denna fråga och båda meningarne hafva förfäktare. En representant kan sålunda icke vara alla till lags, och han får då bestämma sig för hvad han anser nyttigast och nödigast. Och jag anser för min del nödvändigheten af landets räddning bjuda mig ett rösta för tullar. Men för att visa att icke alla i min hemort äro frihandlare, så ber jag att få nämna, att jag här i min hand har en protektionistlista derifrån, underskrifven med flere hundra namn, hvilka alla påyrka tullar. Äfven särskildt sakkunnige hafva uttalat sig för nödvändigheten af tullar, och detta efter mogen öfverläggning. Länets hushållningssällskap har nemligen sedan år 1880 såsom svar på till dem ställda frågor vid sammanträde, der så många som lokalen kunde rymma voro närvarande, besvarat den 14:de frågan, som lydde sålunda: är den här i handel gällande tullagstiftning egnad att främja jordbruket, och huru skall jordbrukets nu rådande betryck kunna undanröddjas eller förminskas? Denna fråga besvarades sålunda: »att tull åsättes alla sådana varor som i landet produceras eller äro med dess produkter jemförliga», samt »att tull icke åsättes sådana varor, som inom landet icke produceras, hvilka endast i utomordentliga och särdeles tvingande omständigheter böra tullbeskattas».

Motiveringen, med hvars uppläsande jag icke vill besvära kammaren, visar att länets hushållningssällskap, så talrikt samladt, hade den uppfattning att tullar vore nödvändiga. Likaså hafva de skånska länens landsting genom valen till Första Kammaren gifvit tillkänna att de för sin del anse tullar nödvändiga. Hvad min ställning till frågan angår, så har jag redan uttalat, att jag

för min del anser tullar nödvändiga. Jag skulle för min del gerna vara med om ett uppskof med frågan till ett annat år. Särskildt tror jag att i min ort ställningen är sådan, att den kris, som drabbat andra delar af landet, der icke skall komma att kännas så tungt. Men tillika anser jag att man icke uteslutande bör fästa sig vid den valkrets man representerar, utan äfven vid förhållandena på andra orter. Jag vill därför icke vara med om något uppskof utan röstar för tullarne redan nu. Det är väl sant att någon direkt vinst för jordbruket icke deraf är att vänta, men faran af dem skall därför icke heller vara så stor, och talet om att de skulle väcka split emellan olika samhällsklasser är således dess mindre berättigadt. Hufvudsaken är att få sälja sina produkter, men det är ej förhållandet nu.

*Angående in-
förande af
spanmåls-
tullar.
(Forts.)*

Ångqvvarnarne taga in stora laster rysk råg. Om våra jordbrukare vända sig till dem för att utbjuda sin råg, så få de vanligen till svar: nej, vi använda endast rysk vara. Man har så mycket talat om att dessa spanmålstullar skulle vara till fördel endast för de större jordbrukarne, men deremot till skada för de mindre. Jag för min del anser, att det i synnerhet är de mindre jordbrukarne, som skulle få fördel deraf. De större jordbrukarne kunna hafva någon möjlighet att få ångqvvarnarnes styresmän att inlåta sig i affärer med dem, men kommer en mindre jordbrukare och utbjuder tre eller fyra lass spanmål, så befatta de sig icke med saken, ty det är för obeqvämt för dem att upphandla rågen i så små partier. Men icke nog härmed. De bagare, som slå sig ned i byarne, köpa sitt mjöl från ångqvvarnarne och baka således brödet af rysk vara. Våra jordbruksarbetare äta således bröd af ryskt mjöl, under det vi få betala deras arbetslöner i kontanta penningar. Är det rätt och klokt? Jag tror icke att tullen det ringaste skulle höja hvarken råg- eller brödpriset, men den skulle förorsaka att vi finge sälja våra egna jordbruksprodukter.

En ärad talare yttrade att han skulle vara med om att rösta för majstullen, ja, att han till och med skulle gå så långt, att han ville biträda regeringen, om den föresloge införselsförbud på majs, ty — sade han — en femtedel af all majs, som införes hit, lägges i bränvinspannan. Ja, det kan visserligen vara möjligt att så är förhållandet, men om den värde talaren blefve upplyst om huru mycket rysk råg, som lägges i våra bränvinspannor, så tror jag att stödet för hans frihandelsvänliga åsikter betydligt komme att minskas.

Man har så mycket talat om att brödet skulle fördyras genom de föreslagna spanmålstullarne, men vi kunna också se saken från många andra sidor, och hur jag än betraktar den, kommer jag till det resultat att jag bör rösta för spanmålstullarne.

Slutligen anhåller jag, på det ingen med skäl må kunna förebrå mig för partiskhet eller för benägenhet att ej, i hvad på mig beror, låta komma äfven deras åsikter bland mina kommit-

Angående in-
förande af
spanmåls-
tullar.
(Forts.)

tenter, hvilka hysa en annan mening om tullarne än jag, till kammarens kännedom, att få i protokollet intaget den ofvan nämnda protesten mot de nya tullarne, som afgifvits af ett möte å Hammenhögs gästgifvaregård den 18 sistlidne februari. Den lyder sålunda: »Mötet vill härmed afgifva sin protest mot tullar å spanmål och lifsförnödenheter, under förmenande att dessa icke vore för jordbrukaren i allmänhet nyttiga, då de endast i ringa mån gagna ett fåtal, de större jordegarne, men deremot vore för de mindre och folket i allmänhet obilliga och orättvisa, såsom fördyrande lifsuppehållet, och drabba den del af folket, som minst är i tillfälle åtaga sig ökade skatter och lefnadskostnader, samt en dylik orättvis brödsfatt ej kunde anses hjälpa jordbrukets betryck, utan i stället hos folket i allmänhet väcka och underblåsa missnöje, sålunda beredande väg för den samhällsupplösande socialismen.

Herr Zachrisson: Då så mycket redan blifvit yttradt i denna fråga och många talare ännu återstå, skall jag icke länge upptaga kammarens tid, utan endast be att få angifva min ståndpunkt till frågan.

De hufvudsakligaste skäl jag skulle kunna åberopa för min åsigt äro af mina meningsfränder här redan anförda och ett återupprepande af samma skäl skulle, såsom jag föreställer mig, vara utan ändamål. Jag inskränker mig derför till att förklara, det jag kommer att rösta mot de föreslagna spanmålstullarne.

Herr E. G. Boström: Jag kan mycket väl förstå att kammaren icke gerna ser att någon för andra gången tager till ordet i den nu pågående diskussionen, men jag har likväl ansett mig skyldig att göra det för att bemöta några yttranden, som under diskussionen blifvit fälda. Men deremot skall jag icke besvära herrarne med att till besvarande upptaga de anmärkningar, som från många håll och mer eller mindre skarpa blifvit gjorda mot mig personligen.

Jag skall anhålla, att först få vända mig mot herr Beckman och hans yttrande, att jag med en viss öfverlägsenhet talat om de små jordegarne, om dem som ega endast under 4 tunnland jord. Jag yttrade om desse, att inom denna grupp finnes många, som inköpt en jordrymd endast för att kunna derå förskaffa sig en egen fast bostad, men hvilka alls icke kunde betraktas som jordbrukare, och att gruppen således vore mycket större än hvad den skulle varit, om endast verkligen jordbrukande deri ingått. Ut i detta kan man väl icke billigtvis finna någon öfverlägsenhet eller, såsom det ock sades, någon benägenhet att bilda ett nytt streck.

Jag talade om de fördelaktiga verkningar skyddstullsystemet hade haft särskildt i Amerika. Deremot invände han, att äfven der hade dock förekommit förödande ekonomiska kriser,

särskildt sistlidne år, ehuru han visserligen medgaf att Amerika efter skyddstullarnes införande betalt största delen af den enorma statsskuld, som detta land under inbördeskriget hade åsamkat sig. I den punkten äro vi således ense, att den likhet råder mellan de båda länderna, att begge äro utsatta för förstörande kriser — och jag har icke sagt att skyddstullar äro någon garanti deremot — och den olikhet, att under det Amerika efter skyddstullarnes införande betalt större delen af sin statsskuld, ökas deremot vår i en förfärande grad. Detta synes mig vara ett vitsord för skyddstullsystemets gagn. I fråga om Tyskland har man också sökt göra troligt att skyddstullarne der verkat skadligt. Jag sökte angifva några skäl för en motsatt åsigt och slutade med att säga, att jag skulle kunna åberopa Bismarcks auktoritet, eftersom han ännu vidhåller skyddstullsystemet. Härpå har man svarat att Bismarcks auktoritet ingenting betyder när det gäller att bedöma saken i Sverige. Men jag talade endast om Bismarcks auktoritet i *Tyskland*, och jag vidhåller fortfarande att hvad jag der sade var riktigt. Herr Frëdholm från Stockholm klandrade mig för mitt yttrande att jag hellre väjde rösterna än räknade dem, och han fann det orätt att jag sålunda efter fyrk beräknade människornas värde. Jag är i den delen lycklig nog att kunna stå på en ståndpunkt, som våra motståndare så gerna framhålla såsom sin, nemligen det beståendes, ty då grundlagen förutsätter en viss förmögenhet, som på landet omsättes till fyrk, för åtnjutande af politisk rösträtt, så tror jag att mitt uttryck från den sidan sedt var fullt berättigadt. I sammanhang med talet om kommunalstämmor kan jag icke undgå att fästa uppmärksamhet vid ett uttryck, som här har från statsrådsbanken begagnats, att man icke kunde fästa större afseende vid dessas uttalanden än vid uttalanden från en arbetareförsamling. Jag skall icke ingå på en analys af hvad detta yttrande kan innebära, men jag kan icke underlåta att säga, att det perspektiv, som med ett dylikt yttrande öppnas för oss landtmän, icke är synnerligen lockande. Herr Wieselgren anmärkte att jag för visso hade glömt hvad jag lärt från den tid han och jag gemensamt studerade vid Upsala universitet i början af 1860-talet. Jag skulle eljest icke fält sådana yttranden som jag gjort. Om vi i vår — ångans och elektricitetens — tid skulle behandla ekonomiska frågor efter läroböcker, som användes i början af 1860-talet, så kan man ej komma till annat än orimliga resultat, lika litet som man kan bedöma landbrukets ställning och behof nu genom jemförelser från 1820-talet, såsom han gjorde. Herr Wieselgren klandrade den kompromiss emellan de större och de smärre jordbrukarne, som skulle vara uppgjord, i det de större hafva sagt till de små jordbrukarne: förhjelpen oss till tullar, så skola vi förhjelpa eder till grundskatternas afskrifning. Men om det ligger sanning i det bekanta uttrycket, att grundskatterna äro en sekelgammal orättvisa, och om vi måste erkänna

Angående införande af spanmäls-tullar.
(Forts.)

Ang. in-
förande af
spanmåls-
tullar.
(Forts.)

att genom 1885 års beslut grundskattefrågan blifvit principiellt afgjord, så borde väl alla kunna vara eniga om det berättigade uti det svar, som på förfrågan afgifvits, att grundskatternas fortsatta afskrifning nu mera vore endast en tids-, en budgetfråga. Och om, såsom jag vill minnas, herr Wieselgren i likhet med mig var med om detta beslut, så förundrar mig denna hans anmärkning, ty en politiker så skarpsynt och fjerrskådande som han, nog visste väl han hvad det votum innebar, som han då afgaf.

Emot det yttrande, som i går afgafs från statsrådsbanken, vill jag göra den allmänna anmärkning att tullfrågan deri betraktades endast såsom en skattefråga. Men såvidt jag förstår har frågan en dubbel betydelse, dels af att bereda statsverket en inkomst och dels af att reglera produktionsvilkoren emellan den inhemska och den utländska produktionen. Ju större och viktigare en näring är, desto större vikt måste man fästa vid denna sida af saken, och då, såsom nu är förhållandet, våra förnämsta och väsentligaste näringsgrenar, jordbruket och bergsbruket, snart sagdt kämpa för lifvet, så måste man vid denna senare sida af saken fästa den största vikt. Det yttrades vidare att i Tyskland har skyddstullsystemet af furst Bismarck anförts af statsfinansiella skäl och för att skaffa penningar åt statskassan. Men hafva icke tidningarne lemnat origtiga uppgifter, så har furst Bismarck förklaradt, att han icke såge saken ur denna synpunkt utan ur hänsynen af dess vikt för tyska näringslifvet. Detta bekräftas ytterligare af det yttrande, som jemväl fäldes, att furst Bismarck sökte på allt vis uppmuntra landets export; och att han lyckats deri måste vi medgifva, när vi sett hvilken utveckling den tyska industrien och den tyska sjöfarten tagit äfven, om den varit subventionerad af staten. Här har under tiden allting gått baklänges. Vi producera visserligen, men hvarken vårt jordbruk eller vår bergshandtering lemnar behållning, för att nu icke tala om vår sjöfart, som snart kan sägas ligga nere. Jag har sagt, att de små hemmansegarne, som icke afsätta höst-säd, afsätta i dess ställe andra jordbruksalster för att få kontanta penningar. Det svarades att i norra Wermland behofven af kontanta penningar fylles genom körslor och annat. Det är nog sannt att så är förhållandet icke blott der utan på andra ställen i vårt land. Men jag kan icke finna, att min uppgift därför kunnat blifva mindre hållbar, ty desse jordegare, de både uppföda i regel sina dragare sjelfve, likasom de ock föda dem på hemmanets afkastning. Och hurudan är nu dessas ställning? Om de uppgifter jag läst i tidningarne äro rigtiga, så skola prisen på dagsverken hafva sjunkit så, att de i Småland och Westmanland nedgått till 70 à 75 öre för mansdagsverken och till 1 krona 6 öre à 1 kr. 25 öre för kördagsverken; då det icke var länge sedan de uppgingo till 3 gånger så mycket. Det yttrades vidare att i de stora länderna, hvarmed väl afsågs Tyskland och Frankrike,

skulle de stora jordbrukarne och de stora industriidkarne slagit sig ihop om att förskaffa sig tullar. I dessa länder är såsom bekant den allmänna rösträtten införd. Skulle denna allmänna rösträtt der resultera så, att *de store* fått öfvervigten, så kunna vi prisa oss lyckliga att icke allmän rösträtt är införd äfven hos oss. Men om vi hålla oss till förhållandena, sådana de äro hos oss, så kunna vi väl vara eniga derom, att de stora godsegarne och de stora industriidkarne i denna kammare äro lätt räknade. Skyddstullsystemets anhängare, hvilket i denna kammare har sin egentliga styrka, består ju hufvudsakligen af representanterna för de smärre jordbrukarne och de smärre städerna, hvilka senare, på grund af sin lifligare beröring med och närmare kannedom af landets ställning och behof, slutit sig samman med landsbygdens representanter.

*Angående in-
förande af
spanmåls-
tullar.
(Forts.)*

Herr Waldenström stälde till mig den frågan: »Tror bevillningsutskottet verkligen att den ifrågavarande tullen hjälper»? — Det är omöjligt att säga, hvad som kan komma att ske i framtiden. Men när herr Waldenström och flere före honom kallat utskottets betänkande en trosbekännelse, och då denna trosbekännelse — för att nu begagna detta uttryck — slutar med att föreslå tullar, så är det väl temligen klart, att utskottet för sin del tror, att de föreslagna tullsatserna skola hjälpa.

Det har yttrats från många håll, att det icke vore klokt, när den innevarande riksdagsperioden är så nära sin upplösning, att fatta beslut i en så viktig fråga. — För min del tror jag att en seger nu, äfven om den vunnas med ringa majoritet, skulle vara en stor seger. Frågan har stått på dagordningen under de tre riksdagarna i denna period. 1885 föll frågan med en ganska betydlig majoritet; 1886 föll frågan med en ringa majoritet. Om, mine herrar, man derför ser efter med hurudana majoriteter frågan förut fallit, så måste, ifall frågan nu går igenom, detta vara icke en ringa seger utan en stor seger.

För min ringa del har jag tyckt mig finna, att vid början af en treårsperiod riksdagsärendena icke erhålla så god behandling som vid periodens slut. Vid periodens början känna sig de nykomne riksdagsmännen ovana, dragas hit och dit och veta understundom icke rätt hvad de vilja. Men då det kommit till slutet på perioden, äro de mera sadelfasta. Att regeringen också anser att slutet af en treårsperiod bättre lämpar sig för stora frågors behandling af Riksdagen än början af en sådan period, synes mig framgå af den massa förslag, flertalet af mycket vigtig beskaffenhet, som af henne framstälts vid denna riksdag.

När nu, på sätt jag nämnt, rösterna kunnat under en och samma riksdagsperiod så ökas för den mening, som af oss omfattas, så är det gifvet, att denna omständighet ej kan förklaras af annat, än att behofvet af en systemförändring gjort sig allt mera kämbart inom landet, och jag föreställer mig att hvar och en

Angående in-
förande af
spanmåls-
tullar.
(Forts.)

af kammarens ledamöter, som hyser dessa åsigter, skall med gladt mod taga på sig ansvaret för att han i dag afgifver sin röst för utskottets förslag, utgången må blifva huru som helst. Jag röstar således fortfarande för utskottets förslag.

Herrar Pehrsson i Norrsund, Eliasson, Eriksson i Norrby och Pettersson i Alfvestad förenade sig med herr Boström.

Herr J. W. Lindh: Då det är bekant, hvilken ställning jag förra året intog till denna fråga, hade jag icke behöft att denna gång yttra mig; men jag har begärt ordet af det skälet, att jag vill be att få omnämna, att ett tullmöte afhållits i mitt valdistrikt, hvarest man uttalat sig i den rigtning, hvori utskottets betänkande går. Vid detta möte uttalade sig nemligen 20 personer utaf 29 för att landet måtte erhålla tullskydd.

Det är endast detta jag velat omnämna. Frågan har blifvit så länge och grundligt behandlad, att något nytt icke torde kunna tilläggas, till hvad som redan blifvit anfördt. Tiden är för öfrigt långt framskriden, och jag vill icke uppehålla kammaren. Jag ber därför endast att få förklara att jag kommer att rösta för utskottets förslag.

Herr Hans Andersson i Nöbbelöf: Herr talman, mine herrar! Jag förundrar mig icke öfver att striden mellan frihandel och protektionism utbredt sig öfver nästan hela landet. När man ser det tryck, som ligger öfver näringslivet, och när man ser huru spanmålsprisen är efter år sjunka, så är det naturligt att man frågar sig: hvad är orsaken härtill och hvad skall häraf följa? Jag har mera än en gång gjort mig dessa frågor, och på talet om tullarne har jag mer än en gång uppställt den frågan, om de verkligen skulle kunna råda bot för det onda. Jag kan försäkra att jag, så godt det i min förmåga står, sökt sätta mig in i frågan, men jag har kommit till det resultat, att jag tror att de kunna intet hjälpa.

I ett afseende har emellertid tullfrågan varit af betydelse för de sjunkande spanmålsprisen. Vi hafva sett att på de senare åren den protektionistiska pressen före riksdagens början upphörligen utkolporterat, att nu skola tullarne komma att gå igenom. Följden häraf har blifvit den, att spanmålshandlandena importerat stora kvantiteter spanmål. Huru härmed förhåller sig, derom kan enhvar, som går ner på Skeppsbron, få en föreställning, då han ser hvilka ofantliga spanmålskvantiteter, som här i dessa dagar blifvit aflastade. Nu har emellertid vid hvarje riksdag tullfrågan fallit. Hvad som spanmålshandlarne importerat, har frampå sommaren måst säljas till låga pris, hvilka öfvat tryck på den inhemska produktionen. Spanmålshandlarne hafva fallit, och de som icke hafva fallit, hafva gjort ofantliga förluster och följaktligen till stor del förlorat sin köplust.

Nej, mina herrar, tullarne hjelpa icke. Det har också här i dag uttalats af dem, som stå på motsatta sidan, att de föreslagna tullsatserna icke skulle tillräckligt höja priset på spanmålen. Och talaren på blekingsbänken sade förra dagen öppet och ärligt, att vi icke skulle vara nöjda med en tull af 2 kronor på 100 kilogram spanmål.

*Angående in-
förande af
spanmåls-
tullar.*
(Forts.)

Frågan skall följaktligen snart komma åter med begäran att få tullarne höjda. Vi skola år efter år komma att diskutera samma fråga, och följdén skall blifva att samma spekulation med spanmål skall komma att göra sig gällande, hvilken skall komma att nedtrycka prisen på vår inhemska vara. Tvisten skall hufvudsakligen gälla rågen. Jag skulle, för att i någon mån gå tullvännerna till mötes, kunna rösta för tull å majs och möjligen korn och hvete. Men med rågen eger ett annat förhållande rum. Om man tänker på den mindre jordbrukaren, så behöfver han till eget hushåll all eller åtminstone största delen af den råg han kan producera. Honom skulle ett högre pris på råg således vara till ringa gagn; men deremot alla, som nödgas köpa, till ganska stort men.

Herr Abraham Rundbäck antydde, att det skulle vara bevis på fåkunnighet, då vi landtbrukare talade om intensift jordbruk. Med dylika påståenden torde den ärade talaren lämpligast böra hålla inne; de härröra tydligen af okunnighet hos honom. Den ärade talaren frågade vidare: Hvad vilja då frihandlarna göra? Han trodde icke, att de ville göra något. Vi vilja emellertid verkligen göra något; vi hafva visat, att vi hafva verkligt allvar dermed, då vi länge arbetat för en skattejemkning, hvilket skulle vara en verklig hjälp. Då den frågan varit före, har herr Abraham Rundbäck emellertid aldrig velat hjelpa oss. Han har städse med lif och kraft motsatt sig det sträfvandet. Det vore därför godt, om man sluppe från det hållet höra, att vi frihandlare ej vilja göra något.

Vidare har det yttrats, att tiderna skulle vara så dåliga, att man icke kunde få sälja någon jordbruksfastighet till taxeringsvärdet. Det är ju möjligt, att i en eller annan ort så är förhållandet med någon egendom, men under år 1886 hafva vi haft ett färskt exempel på motsatsen, då kronans samtliga under året försålda domäner, som varit taxerade allenast till 58,000 kronor, vid försäljning betingade ett pris af 128,000 kronor. Påståendet, uppståldt såsom regel, är således origtigt.

En annan ärad talare, herr Odell, sade, att vi borde tala om *hela* sanningen i vårt resonnement för arbetarne. Men om vi importera råg från Ryssland och samtidigt kunna exportera hvete, korn och hafre till utlandet, så torde detta vara en affär, som icke skadar arbetarne. Dylika insinuationer äro således blott munväder. Han förmenade också, att våra samveten nog skulle blifva väckta, då vi komme hem. Fastän jag icke är någon konventikelpredikant och icke brukar resa omkring på bönemöten, så har jag likväl lika så varm omtanke för den betryckte som någonsin den ärade talaren.

Angående in-
förande af
spannmåls-
tullar.
(Forts.)

Man har här anført många exempel, och särskildt ett, på att personer med anledning af dessa dåliga tider icke kunde reda sig. Det skulle hafva varit en större godsegare, som suttit på sin egen- dom i sju-tton år, men hvarje år förlorat derpå. Men den, som ej ens kunnat reda sig under den goda tiden, för 10 à 12 år tillbaka, kan man icke kalla jordbrukare; honom hjälper inga som helst tullar.

Här äro af en ledamot af bevillningsutskottet anförda sådana skäl för antagande af detta utlåtande att de kunna rent af väcka löje. Han yttrade, att man icke kunde klaga öfver orättvisor i fråga om fördyrande af brödet vid det förhållande att Riksdagen redan förut begått den orättvisan att fördyra kläderna. Det vill med andra ord säga, att om en karl möter den ärade talaren på gatan och drager af honom rocken, så skulle detta vara orätt; men om deremot samme karl jemväl droge af honom byxorna, ja då skulle, enligt samme talares förmenande, det vara mindre orätt handladt.

Herr ordförande i bevillningsutskottet påstod, att ställningen i Tyskland och Frankrike skulle efter skyddstullsystemets införande förbättrats, och många andra protektionister hafva sagt det-samma. Men ingen af dem har angifvit de källor, hvarifrån de hemtat dessa påståenden; och några sådana hafva ej heller kunnat påvisas. Herr Boström pekar nu på en norsk tidning, Verdens Gang, samt säger: i den tidningen står det att ställningen i Tyskland är god. Men här har jag ett utdrag ur en tysk affärstidning, som talar ett annat språk. Här yttras beklaganden öfver de flesta af näringarne och deras ställning. Det framhålles huru näringarne lida, huru näringsidkarne afskeda sina arbetare, installa arbetet, taga upp lån för att kunna fortfara att drifva rörelsen o. s. v. Den skildring, herr Boström med ledning af Verdens Gang gaf öfver Tysklands ekonomiska tillstånd, håller således icke streck. Vi hafva äfven hvarje gång denna fråga varit föremål för behandling bedt herrar protektionister att med någon statistisk uppgift från de länder, der tullskyddssystemet är infördt, visa, att förhål-landena der förbättrats; men det hafva de aldrig ännu kunnat visa.

Herr Boström erinrade också något om bevillningsstadgan och framhöll såsom ett önskningsmål att vi måtte få en tullagstiftning, som ginge i samma syftning som bevillningsstadgan, hvilken söker att beskatta arbetet på den ort, der det drifves. Detta kan visserligen vara riktigt. Men jag skulle önska att tullagstiftningen komme i öfverensstämmelse med bevillningsstadgan äfven på det sättet, att skatten komme att hufvudsakligen drabba den, som bäst och lättast kunde bära den. I den punkten blifver det emellertid ett motsatt förhållande, i fall bevillningsutskottets förslag antages.

Jag kommer således i fråga om första artikeln *Råg* att rösta emot bevillningsutskottets förslag — och detta såväl i rättvisans som i billighetens namn.

Herr Göransson: Jag har noggrant afvägt skälen både för och mot spanmålstullar och har nu likasom tillförene kommit till det resultat, att dessa tullar icke äro det bästa medlet för jordbrukets upphjelpande, utan anser jag fortfarande att skattelindringar äro ett lämpligare och naturligare hjälpmedel. Man har nu visserligen velat påstå att påläggande af spanmålstullar skulle påskynda afskrifningar af grundskatte- och roteringsbördorna, och detta har blifvit uttaladt till och med från det håll, der man förut hört skarpaste motståndet mot en sådan åtgärd; men jag må bekänna, att jag är litet tveksam om allvaret af att vilja realisera en sådan tanke, om det någonsin varit en tanke, äfvensom på varaktigheten af vänskapen från de nya bundsförvandternas sida.

*Angående in-
förande af
spanmåls-
tullar.
(Forts.)*

Om det är en behöfvande som får hjälp i dag, och han i morgon kommer åter och begär ytterligare hjälp, måste det alltid vara svårare för honom att erhålla hjälp andra dagen, för så vidt det ej kan bevisas, att den hjälp, han erhöll dagen förut, var tillräcklig endast för en dag, och i sådant fall skulle denna hjälp icke vara af något synnerligt stort värde och alldeles icke någon radikalkur.

Jag har icke under denna debatt hört någon inom denna kammare, som velat bestrida, att jordbruket är i en betryckt ställning, icke ens de frihandelsvänliche icke-jordbrukarne; men de ha ansett att jordbruket borde hjälpas genom andra åtgärder än spanmålstullar. Jag vill därför hoppas att dessa herrar skola begagna sig af tillfället, då fråga förekommer om ytterligare afskrifning af grundskatterna samt lindring i rustnings- och roteringsbesvärerna, och då räcka oss jordbrukare en hjälpsam hand.

På grund häraf, och då jag tror att spanmålstullar, ifall de nu beslutas, komma att fördröja i stället för att påskynda omfördälda skattelindringar, kommer jag att rösta för afslag å den föredragna punkten.

Herr Näsman: Jag har ansett mig böra med några ord angifva min åsigt, då frågan nu blifvit så stäld på sin spets som skett. Då inemot 80 talare före mig yttrat sig i denna fråga, så följer deraf att jag icke kan hafva något nytt att anföra efter de många sakrika anföranden, som afgifvits från den sida jag tillhör. Jag kunde således inskränka mig till att förklara det jag kommer att rösta afslag på utskottets betänkande, emedan jag äfven är af den öfvertygelse att tull å spanmål, om den blefve införd, icke skulle kunna befria jordbrukaren från hans nuvarande betryck, ej heller i nämnvärd grad lindra det samma. På samma gång jag anser tull på de förnämsta lifsmedel vara den olämpligaste skatt, därför att den hårdast drabbar den minst bemedlade delen af befolkningen, tror jag för min del, att den förnämsta orsaken till det ekonomiska betrycket ligger i vårt osunda creditsystem med deraf föranledd öfverspekulation samt

Angående in-
förande af
spannmåls-
tullar.
(Forts.)

för öfrigt en öfverdådig lyx så väl i det ena som andra afseendet. Jag tror därför att bästa botemedlet för de mindre jordbrukarne är ett fortgående på skattereformernas väg, för hvilket vår nuvarande ministère visat sig vara synnerligen tillmötesgående.

Jag anhåller äfven, i likhet med representanten från Sundsvall, att få tillkännagifva att jag mottagit en adress från ett möte i min hemtrakt, deri flera tusen personer uttala en protest mot införande af lifsmedelstullar.

Slutligen ber jag att få uppläsa en bit af en talares på Gefleborgsbanken yttrande, hvaruti jag till alla delar instämmer, och deri han med särskild kläm yttrar: »*då* bestående systems fel eller föreslagna systemets fördelar icke blifvit tydligen ådagalagda; *då* allmänna meningen i landet om den i fråga satta systemförändringen icke är med säkerhet känd; *då* i betryckta tider mera än eljest rubbningar i politiskt och ekonomiskt hänseende böra undvikas; *då* föreslagna tullarna utgöra en förbrukningsskatt på oundgängliga lifsmedel; och slutligen *då* landets näringar måste lida af de »dyra tider», som man nu vill framtvinga», *kan icke* jag annat än anhålla om afslag å utskottets förslag.

Herr Farup: Då jag förlidet år angaf min mening och votering i denna fråga till protokollet, så kan jag nu vara kortare, enär jag icke sedan dess ändrat mening. Emellertid anser jag det vara af behovet påkalladt att nedlägga en protest mot utskottets betänkande. Det innehåller icke en utredning af frågan utan en advokatorisk framställning i den mest ensidiga riktning i syfte, att det skall vara tull »per fas et nefas». Detta kan icke vara en opartisk utredning, ty nog måste det väl under utskottets öfverläggningar ha funnits något, som talade emot detta så kallade tullskydd, och detta borde äfven ha framkommit i betänkandet, så att det varit tillfälle att väga det ena mot det andra.

I början af betänkandet säger utskottet att »de stora olyckor, som under sistförflutna året inträffat, kräfva en ofördröjlig systemförändring i tullpolitiskt afseende». Utskottet har icke närmare betecknat, hvori dessa olyckor bestått, och söker man längre fram i betänkandet, finner man icke heller någon utredning härom. Utskottet gör sig all möda att framställa den tid, som är, såsom den olyckligaste, som någonsin varit; vi stå nu vid undergångens brant, säger utskottet. Men beviset saknas i betänkandet.

Jag ber att kammaren ville uppdraga en liten jemförelse mellan den tid, som nu är, och förhållandena för 30 år sedan. Man må se in i hvilken som helst stuga, man må gå till hvilken som helst affär, så måste man medge att framsteg hafva skett, hvarmed detta land icke har sett något jemförligt under föregående tider. Att man understundom gått för fort är väl möjligt; jag är till och med böjd att tro det. Hvad är då orsaken till de olyckor, som utskottet talat om i sitt betänkande, men som det icke

närmare påvisat? En hel mängd konkurser hafva visserligen inträffat och det är beklagligt nog. Men männe frihandelssystemet varit orsaken härtill? Detta bestrider jag på det allra bestämdaste.

Orsaken är helt enkelt den, att för 30 à 40 år tillbaka rådde här i landet brist på rörelsekapital nära nog i alla riktningar. Detta sökte man afhjelpa, men just icke på det mest sunda sätt, emedan man var för ifrig att nå målet och därför slog öfver. Det uppstod ett mindre sundt banksystem, som visserligen beredde tillgång till rörelsekapital, men större än behovet kräfde, med deraf följande allt större och större lättbet att erhålla lån. Samtidigt inträffade mycket gynsamma konjunkturer och följden blef en allt högre och högre uppdrifven spekulatio. Naturnödvändigheten kräfde en reaktio, emedan de ständigt växande rörelsemedlen voro större än behovnen, och man började därför att använda kapitalen för föga ändamålsenliga företag och mindre i den riktning produktioen kräfde. Deremot framkallade detta å konstlad väg skapade rörelsekapital en hög konsumtio, och härpå följde helt naturligt skuldsättning. Dagens lösen blef att skaffa penningar och mera penningar. Priset på egendomar steg högre än som motsvarades af deras värde och afkastning, och då var det klart att det skulle komma svåra, ja, mycket svåra tider bakefter.

Det är detta, man nu vill hjelpa genom tullar! Det anser jag dock vara omöjligt. Snarare måste man söka ställa så till, att vi komma till ett mera sundt ekonomiskt system, och det vinnes knappast genom att fördyra födan. Hypoteksbankerna hafva, det måste erkännas, verkat åtskilligt godt i denna riktning. Så är dock icke öfver allt fallet, och mångenstädes hafva äfven de endast framkallat en hög konjunktur och en uppdrifven spekulatio.

Att nu detta allt skulle afhjelpas genom tullar, det har dock hvarken bevillningsutskottets betänkande eller den deröfver i dessa dagar förda diskussionen i ringaste mån ådagalagt. Hvad som fordras, är att det ena ställes i större jemvig med det andra. Utlandet har i allmänhet ett vida sundare banksystem än vi. Följden är, att, ehuru ej heller der olyckor uteblifvit, de dock icke varit på långt när så stora som hos oss.

Den väg, hvarpå utskottet och tullskyddsvännerna nu vilja hjelpa det ounda, är: vi måste göra allting dyrare, då få pennin-garne större efterfrågan; bankerna kunna då få dem utlånta och räntan stiger. Men, mine herrar, jag tror verkligen icke att detta skall kunna afhjelpa olyckorna.

Från det tullskyddsvänliga hållet har det också förespeglats, att arbetarne skulle få bättre betaldt för sitt arbete, blott det lyckades att skaffa dyrare tider och dyrare mat. Men förhållandet är alldeles motsatsen, ty erfarenheten lär oss, att under dyr tid blifver arbetet alltid billigt, men under billiga tider blifver det dyrt, något som utskottet hade bort känna likaväl som hvar och en annan.

Jag vill äfven fästa uppmärksamheten på en annan sida af

Angående in-förande af spannmåls-tullar.

(Forts.)

Angående in-
förande af
spannmåls-
tullar.
(Forts.)

utskottets sätt att advocera, beträffande arbetarne. Här i hufvudstaden skulle arbetarne hafva den lyckan att konkurrenterna från landsorten utestängdes, och i Norrland skulle man blifva befriad från arbetare från rikets sydligare delar. Men icke skola spannmålstullar kunna åstadkomma någon sådan verkan. Hvad utskottet härmed menar är mig svårt att fatta annorlunda än som litet socker på den dyra föda det vill bereda arbetarne.

Utskottet har i sitt betänkande begagnat uttrycken »landtbruket» och »bergsbruket» o. s. v. Jag kan icke medgifva, att utskottet eller den del af detsamma, som är protektionistiskt, på detta sätt förer hela landtbrukets och hela bergsbrukets talan. Alltför många vittnesbörd föreligga, att idkare af så väl den förra som senare näringen icke dela den åsigt, utskottet vill göra gällande; och jag finner därför dessa uttryck, i det sammanhang de af utskottet användas, obefogade och oberättigade.

Jag har en ganska lång resa, innan jag kan nå till Riksdagen, och under min sista hitresa bevistade jag ej mindre än fem folkmöten. Vid alla dessa möten var opinionen nära på enhälligt mot ökade tullar och endast 5 à 6 personer trodde att tullskyddet skulle vara välsignelsebringande. Man frågade mig helt naivt, om det väl vore möjligt, att de till förmån för andra näringar och för andra delar af riket kunde få sig pålagd en så oerhörd skatt, som den det förra året varit talan om. Jag kunde naturligtvis icke svara annat än, att det finge framtiden utvisa.

Enligt min tanke skulle det vara en våldsgerning mot alla de trakter, som deraf måste komma att lida. Mitt kommittentskap består af 13 kommuner. Under vanliga förhållanden och efter mycket låg beräkning behöfva dessa 13 kommuner att utifrån köpa minst 10,000 säckar mjöl om året; och inträffar missväxt, behöfva de dubbelt. Skulle nu tull på mjöl läggas, såsom här är föreslaget, med 3 kr. 50 öre pr säck, blefve det således för dem en ökad beskattning af minst 35,000 kr. om året, endast för mjölvaror.

Genom de nya tullarne vinnas inga ökade pris på de varor, som i orten företrädesvis produceras, nemligen smör och kött, ty vi skola komma ihåg, att smörpriset bestämmes i England och icke i Sverige och köttmarknaden bestämmes äfven till mycket stor del i England. Det vederlag, som hos oss dervid kunde komma i betraktande, är nära på intet. Sålunda skulle en landsdel ega »makt» att beskatta den andra, men »rättvisan» af en sådan beskattning lemnar jag derhän.

Jag tror mig med denna lilla antydning ha besvarat hvad en talare på kalmarbänken yttrade i förmiddags, då han hemstälde till norrländingarne att tåligt underkasta sig den beskattning, man nu ämnar pålägga, hänvisande till alla de fördelar Norrland fått åtnjuta af det öfriga Sverige.

Jag får upplysa talaren, att mitt kommittentskap under

loppet af de mera än trettio år, jag der bött, icke ens fått statsunderstöd till så stort belopp, som man nu tänker pålägga det i skatt för hvarje kommande år. »Norrländ» är ett uttryck, som allt för ofta missbrukas och Norrländ utgör mer än halfva Sverige. Hvad denna landsdel fått äro vi tacksamma för; men klart är, att hvad man kunnat ha fått på ett håll icke utgör vederlag för den skatt, som pålägges andra delar af landet. Så förhåller det sig åtminstone med mitt kommittentskap.

Jag har aldrig trott på rättvisan, icke heller på välsignelsen af den gamla hofveritjensten, der en mäktig magnat kunde ålägga de svagare grannarne arbetskyldighet eller skatt. Låtom oss ej införa den å nyo. Svåra bördor ha en gång varit ålagda bonden, då han måste tjena bruken med körslor och kolningskyldigheter mot en godtycklig betalning m. m. Låtom oss icke heller återgå dertill, vi komma då in på ett olycksbringande system. Men hvad är väl detta nya tullsystem annat än ett nytt hofverisystem, der den ena del af landet eller den ena näringen pålägger den andra skatt eller motsvarande arbetskyldighet, — för egen vinning, och hvarför icke ens något vederlag erbjudes. Jag vädjar i det hänseendet till en hvars rättskänsla. Jag yttrade för lidet år, att om man vill beträda den vägen för näringarnas upphjelpande, som man kallar skyddstull, kan visserligen hvar och en säga hvar han vill börja, men aldrig skola de tider komma, då man vill sluta, utan det blir en inbördes beskattning undan för undan.

Skyddstull är ett ord, hvars burskap i svenska språket jag bestrider, ty tullen skyddar oss icke i någon mån mot utländska produkter; det enda den uträttar är att den skatt, som lägges på den ene, den kommer den andre till godo. Jag skulle hellre vilja kalla det nya systemet ett hofveritullsystem, ty det är med afseende å sina verkningar i verkligheten ett nytt hofveri. Skulle denna min uppfattning kunna vederläggas, så skall jag vara den förste att erkänna misstaget.

Har man ock tänkt på följderna af det nya systemet gent emot våra grannländer? Vi hafva t. ex. tullgräns i vester från Fredrikshald längs hela gränsen norrut ända till Ryssland. Norge kommer sannolikt att bibehålla sitt förra frihandelsvänliga tullsystem. På denna sida åter skulle det vara s. k. skyddstull. Huru bevaka en sådan tullgräns? Viljen I återkalla de gamla minnena, de gamla striderna mellan tulltjenstemännen och lurendrejarne? I alla tider hafva vi sett att tullar varit förhatliga, i synnerhet der de varit mycket tryckande, ty det har icke ingått i allmänna medvetandet att, sedan man köpt en vara på ena sidan om gränsen, så skall man betala den en gång till i tullen på andra sidan. Därföre söker man undkomma detta. Jag för min del fördömer visst icke tullarne, ty de äro ett nödvändigt ondt, men komma vi in på detta skyddstullsystem, så kunna vi vara säkra på, att lurendrejeriet skall ökas på ett sätt, hvartill vi hit-

Angående införande af spannmålstullar.
(Forts.)

Angående in-
förande af
spanmåls-
tullar.
(Forts.)

tills icke sett maken. Spekulationen i lurendrejeriet kommer att växa oerhördt.

Har man vidare betänkt, hvilka svårigheter detta förslag skall komma att framkalla med afseende på mellanrikslagen, som nu snart föreligger till behandling? Jag tror att dessa svårigheter skola bli mycket stora, och herrarne må ursäkta mig, att jag icke kan se någon lycka i de strider, som deraf kunna framkallas.

Jag skall icke uppehålla tiden längre, men måste dock, innan jag slutar, nedlägga en allvarlig protest mot ett yttrande af en talare på jemtlandsbänken. Han sade att under senare tider har meningen med afseende å skyddstull eller icke i hans ort *helt och hållet ändrats*. Detta är fullkomligt origtigt. Det är sanning att dessa andans män, som dagligen eller åtminstone helgdagligen bedja Gud bevara oss för hunger och dyr tid — det är sant, att *de* fortfarande varit mycket verksamma i syfte att fördyra brödet. Men trots detta är det en lika storsanning, att det endast är ett mindre tal, som inom Jemtland gått öfver till det så kallade skyddstullsystemet. Om vi få tro tidningarne, hafva der hållits icke mindre än åtta folkmöten i Jemtland angående denna fråga, utom de fem jag nyss talade om. Deraf hafva 6, nemligen i Ragunda, Aspås, Näskott, Haggénäs, Hackås och Ström, uttalat sig emot tullarne; alla svarade nära nog enhälligt: nej, vi vilja icke hafva tull på säd. Vid mötet i Ström, der den ärade talaren sjelf är pastor, svarades enhälligt nej! Derom borde han sålunda icke vara okunnig. På två möten lär man dock ha förordat tull på spanmålen, — fast icke utan protest. Det är dock sanning att på senare åren en del frihandlare i Jemtland hafva gått öfver till tullskyddet. Men då man säger att meningen der »helt och hållet ändrats», så måste jag deremot protestera. Hvad jag anfört torde vara tillräckligt för att visa motsatsen.

Jag anhåller, herr talman, om afslag på föreliggande punkt och på hela systemet.

Med herr Farup instämde herr Eriksson i Mörviken.

Herr Jonsson i Fröstorp: Då jag icke allenast under min föregående riksdagsmannatid utan äfven vid de tvänne senaste riksdagarne varit i tillfälle att i en sådan fråga som den föreliggande uttala min åsigt och jag sedermera icke ändrat den, så borde jag kunnat åtnöja mig med att redan på förmiddagen instämma i det sakrika och utmärkta anförande, som afgafs af representanten på kalmarbänken, herr Danielson, men då jag nu begärt ordet, ber jag få tillägga endast några ord.

Vid denna sena timme och efter den långa debatt, som här föregått, vill jag icke genomgå några af de föregående talarnes yttranden; jag vill endast säga att efter min uppfattning hafva de flesta talare yttrat sig en hvar i enlighet med sin ords intressen.

Men det synes verkligen som om en stor del af dem glömt det största intresse, som Riksdagen har att bevaka, nemligen fäderneslandets sanna intressen. Herr Danielson angaf de ofantliga summor, belöpnade sig till hundratals millioner, som vi lånat från utlandet, och dessa hafva vi förtärt. Man svarar: vi ha jernvägar, och det är till dem vi lånat. Ja väl; men vi ha ännu icke mycket amorterat på vår jernvägsskuld, men väl ha vi slitit ut vår materiel. Den är icke i närvarande stund på långt när värd hvad den kostat, men skulden är qvar. Man har beräknat att vi ha minst 30 millioner i räntor och annuiteter att årligen betala till utlandet.

Så säger man: en näring, som icke bär sig, skall man lägga ned. Skall man då lägga ned en modernäring? Skall den stå utan skydd mer än andra näringar? Jag tror att jordbruket bör skyddas för konkurrens från utlandet så väl som andra näringar, helst då andra stater, och deribland våra grannar, hafva höga tullar; jag hemställer om under sådant förhållande vårt fattiga Sverige skall ställa dörrarne på vid gafvel för att taga emot hvad andra land skicka på oss.

Emellertid skall jag icke längre uppehålla herrarne. Jag har endast velat uttala detta såsom en varning, att man icke må döma oss alla för hårdt, hvilka önska att landets modernäring skall skyddas. Hvarmed skola vi väl betala vår utländska skuld? Jo, säger man, vi låna. Ja, vi låna till räntor och amorteringar, och därför besluta vi att riksgäldskontoret släpper ut obligationer, som skola utlösas med guld. Men hvar skola vi taga guldet? Jo, man lånar ytterligare, och man glömmet det gamla ordet, att »ju mer man lånar, dess mer man sätter sig i skuld».

Emellertid har jag endast uttala en varning mot att fortsätta på skuldsättningens bana och en maning till att inskränka våra lefnadskostnader. De fleste frihandlare äro från våra rika städer. De skjuta framför sig arbetarne och säga, att vi skola fördyra lefnadskostnaderna för dem; men, mine herrar, vårt intresse af att vara ömtåliga mot arbetarne är kanske lika stort som frihandlarnes. Hvar och en vill lefva godt, men vi lemna efter oss ett arf åt våra efterkommande, som de icke lära tacka oss för, nemligen betalandet af statens skulder.

Med uttalande, på dessa skäl, af min åsigt, skall jag helt enkelt yrka bifall till utskottets betänkande, så väl till första punkten som till alla de följande, derest denna bifalles; men om denna faller, skall jag rösta emot alla de öfriga.

Herr A. G. Andersson i Himmelsby: Att något behöfver göras för landets förbättrade ställning, derom tyckas de fleste, ja, jag tror att jag kan säga alla, vara ense, men om hvad som bör göras, derom äro meningarne delade. Jag hör till dem, som hysa den åsigt, att hvad utskottet föreslagit skulle vara till gagn för vårt land i allmänhet så väl som för den enskilde. Jag har hyst

*Angående in-
införande af
spanmåls-
tullar.*
(Forts.)

Angående in-
förande af
spanmäls-
tullar.

(Forts.)

denna åsigt så länge som jag kunnat tänka i dessa saker. Jag har aldrig förstått, huru det skulle vara möjligt, att ett fattigt land skall kunna konkurrera med de rikare utländska, ty för att kunna konkurrera är det nödvändigt att de arbeta under enahanda förhållanden, men jag kan inte förstå att vi, vare sig som jordbrukare eller industriidkare, arbeta under samma förhållanden som flera lyckligare lottade länder.

Då jag nu har denna uppfattning att något behöfver göras för att skydda så väl vårt jordbruk som våra öfriga näringar, biträder jag sålunda de i utskottets utlåtande gjorda förslagen.

Här har blifvit sagdt, att det är endast skuldsättningen, som är orsaken till jordbrukets svåra betryck, och att detta skulle vara förhållandet särskildt inom Östergötland. Det kan ju möjligen vara sanning, till en del åtminstone, hvad angår skuldsättning medelst in-teckning i egendomarne; men jag kan försäkra att icke denna omständighet ensam, den må vara sann eller icke, har bestämt mig för den åsigt jag hyser. Jag sätter hela landets väl framför den enskildes. Jag hade visserligen för min del blott ur den synpunkten af mina herrar kommittenters intresse icke ansett mig kunna förorda utskottets förslag; men då jag tror, att de flesta orter i landet lida af samma betryck, som den ort jag representerar, så har jag deraf dragit den slutsats, att landet i dess helhet har behof af något skydd för sina näringar. Den talare, som lemnade upplysning angående förhållandena i Östergötland, yttrade, att der vore härden för de yrkanden om tullskydd, som blifvit framställda. Ja, detta kan nog till en del vara sant, men jag tror att detta yrkande uttalats lika starkt från en stor del af de öfriga provinserna. Då det särskildt uttalats den åsigten, att skuldsättningen vore orsaken till jordbrukets betryck, så är det väl också ett medgifvande, att samma förhållande gälde för landet i sin helhet. Läger jag härtill att så väl landet i dess helhet som den enskilde ökar sin skuldsättning år efter år, synes det mig vara besynnerligt, att man ville ställa andra lagar för ett helt land, än som gälla för individen. Om en enskild person skuldsätter sig så mycket, att han icke längre är solid, så måste han afträda sin egendom till sina fordringsegare. Detsamma gäller också för hela landet. Vi skyddsvänner hade tänkt att vi i någon mån skulle kunna afhjelpa den betryckta ställningen genom införselstullar; men vi mötas med påståendet, att dessa icke skulle till något gagna. Detta synes mig underligt, då vi köpa för hundratals millioner kronor årligen varor från utlandet, hvilka lika väl kunde produceras i vårt land och bereda arbete och inkomst åt arbetare, som nu gå sysslösa. Man säger att vi böra söka andra afsättningsorter, men mig synes det underligt, att vi skola hänvisas till att konkurrera med utlänningen utom vårt eget land, då vi icke kunna konkurrera med honom inom landet. Man har sagt att man icke kan skydda jordbruket, emedan man

icke får fördyra lefnadskostnaderna för arbetaren samt äfven derigenom produktionskostnaden för öfriga näringar. Men då vi hafva skydd för en del industrialster samt en hel mängd andra för jordbrukaren nödvändiga artiklar, som för honom fördyra produktionskostnaden för de alster han producerar, så synes det mig obilligt, att han, som är mest beroende af våra klimatiska förhållanden, samt i afseende på så väl jordens bördighet som öfriga omständigheter synes mindre än våra öfriga näringar, kunna täfva med de utländska förhållandena, skall vara utan allt skydd. I fråga om artikeln råg ha en hel mängd talare yttrat, att densamma vore oundgänglig för arbetarne. Jag medger detta; men jag ville på samma gång påpeka, att det finnes en hel del jord, för att icke säga tusentals tunnland i vårt land, å hvilken man icke kan odla annat än råg och potatis, ty på den växer hvarken hvete, korn eller hafre, icke heller gräsväxter, och innehafvare af sådan jord skulle då sakna allt skydd för sin näring, under det innehafvare af den bättre jorden samt industriidkare skulle komma i åtnjutande af skydd för sina näringar.

En talare på förmiddagen ordade så mycket om billighet och rättvisa. Men vore det väl icke billigt och rättvist, att äfven den, som odlar den svagare jorden, finge något skydd för dess alster? Innehafvare af denna jord kunna icke producera alla de sädesslag de behöfva för egen räkning, utan måste köpa sitt behof deraf. Hvad blir då följden? Jo, att de måste jemförelsevis dyrt betala så väl den spanmål, som de behöfva köpa, som andra förnödenheter, utan att hafva det minsta skydd för sin egen näring. Men är väl detta rättvist? Talaren på Gefleborgslänsbanken yttrade, att jordbrukets betryck nog icke vore så svårt, som man ville låta påskina, och han slöt dertill af de beräkningar, han sade sig hafva gjort och som utvisade, att under de sista sju åren jordbrukets export öfverstigit dess import med 12,000,000 kronors värde. Detta tyckte han snarare utvisa en lysande ställning än motsatsen. Jag är dock icke af samma tanke. Se vi t. ex. på trävaruindustrien i Norrland, finna vi att den äfven på senare tiden årligen exporterat för många flera millioner kronors värde än jordbruket gjort på sex å sju år. Detta skulle väl då bevisa en lysande ställning för den norrländska trävaruindustrien, men icke desto mindre hör man trävaruexportörerna klaga öfver, att deras ställning äfven nu är så dålig, ty de säga ju att alla näringar lida betryck.

Man har vidare sagt, att landets utveckling under frihandelsperioden gått så mycket framåt. Ja, detta vill väl ingen förneka; Men jag ber att få påpeka, att landet äfven under tullskyddets dagar gick framåt, om än icke så fort. Taga vi i betraktande, huru landet på senare tider gått framåt på vetenskapernas och de mera intellektuella områdena, så se vi att detta har skett i en ojemförligt högre grad, än som förhållandet varit för längre tid

*Angående in-
förande af
spanmäls-
tullar.*
(Forts.)

*Angående in-
förande af
spannåls-
tullar.*
(Forts.)

tillbaka. Men ingen lär väl vilja påstå, att frihandeln haft inverkan på detta; och om så är, tror jag, att man kan vara berättigad antaga, att våra näringar skulle på de senare tiderna hafva gått lika bra framåt, äfven om icke frihandelssystemet varit rådande.

I sammanhang härmed vill jag emellertid påpeka, att denna landets utveckling blifvit temligen dyrköpt, ty den har måst köpas med många hundra millioner kronors skuldsättning, och att landets produktionsförmåga icke ökats i samma förhållande som skuldsättningen, det torde kunna slutas deraf, att vi icke, utan att ytterligare skuldsätta landet, kunna betala ränta och amortering på landets skulder. Min tro är därför, att det måhända hade varit bättre, om det hade gått mera sakta framåt med denna storartade utveckling.

Man har sagt, att den föreslagna tullen icke skulle medföra något gagn. Mig synes det dock som om så väl jordbrukaren som industriidkaren skulle hafva en obestridlig fördel deraf, att de då fels bättre marknad för sina varor, och dels mera betaldt för dem. Jag vet icke huru mycket tullen skulle komma att verka, men något skulle det väl blifva och alltid vore det bättre att få t. ex. en 100 kronors behållning eller åtminstone att få affärerna att gå ihop, än att endast skuldsätta både landet och den enskilde individen.

Men, säger man, hvem får betala dessa tullar om icke konsumenten och då i första rummet arbetaren? Ja, detta vill jag ingalunda bestrida. Men man bör å andra sidan besinna, att om jordbrukarens och industriidkarens ställning blir bättre, blir också bättre tillfälle till arbetsförtjenst beredt åt arbetaren. Jag såg härom dagen i en frihandelstidning en uppsats, som, jag måste bekänna det, föreföll mig något besynnerlig. Der stod att, om industriidkaren får skydd för sina varor, bygger han möjligen upp ett hus ellertillbygger sin fabrik, men icke få arbetarne högre betaldt för sitt arbete för det. Ett sådant resonnement, det erkänner jag, kan jag icke förstå. Ty deraf att en industriidkare bygger till sitt hus följer väl, att arbetare få att göra. Och hvarför bygger han till sin fabrik? Det är väl icke för att fabriken skall stå tom utan för att något arbete skall utföras i den, och då måste det väl behövas arbetare på dessa verkstäder. Jag förmodar också, att arbetsgifvaren ensam, det må vara enskild person eller bolag icke kan bestämma priset på arbetet, utan är detta beroende på tillgång och efterfrågan. Ju mera tillgång på arbete, desto bättre betalas det; det är min åsigt, och jag tror, att man skall hafva svårt att vederlägga den. Men, säger man vidare, tullar äro orättvisa skatter. Ja, jag måste medgifva, att det så kan synas, om man endast betraktar dem såsom skatter; men ser man dem åter från den synpunkten, att man igenom dem kan höja landets produktionsförmåga, så att de komma arbetsgifvare och arbetstigare

till godo, då anser jag dem icke som orättvisa skatter, utan som medel att hjälpa både arbetsgifvare och arbetstagare. Anser man dem åter som orättvisa skatter, så vill jag fästa uppmärksamheten på, att vi redan hafva en hel mängd sådana.

Vi hafva tull på en stor del andra nödvändighetsvaror, och man kan väl då icke heller anse dem annat än som orättvisa, och således alla tullar såsom en orättvis beskattning, som borde tagas bort. Jag har dermed icke velat säga, att min åsigt är, att vi böra taga bort dem, tvärt om anser jag dem nödvändiga för landets framtida utveckling; utan jag har endast velat påpeka, att då den ena sorten af tullar anses som en orättvis beskattning, måste äfven den andra anses för detsamma; detta är ett faktum, som väl icke kan bestridas.

En talare på stockholmsbänken yttrade i går till mig vid ett enskildt samtal, »att för hvarje tunna hvete och råg, som vi importera från utlandet och för hvilken vi exportera motsvarande tunnor hafre, landet har en förtjenst motsvarande det belopp, som priset på hvete och råg öfverstiger priset på hafre». Om så vore förhållandet, tror jag, att vår ställning icke vore sådan den nu är, ty vi hafva säkerligen på de senare åren importerat millioner tunnor hvete och råg, för hvilka vi exporterat motsvarande tunnor hafre, men hvart har då denna förtjenst tagit vägen? Jag tror, att sådana påståenden icke äro mycket värda. Samme person berättade äfven i sitt anförande i dag om tvenne grannar, hvilka hade tvistat med hvarandra, om hvilken af dem som var förmögnast, den ena hade skuld, den andra hade ingen skuld och den som hade skuld, kom till det resultat, att han var förmögnare därför att han hade skuld. Talaren hade äfven samma tankar om vårt land, eller att därför att vi hade mycken skuld voro vi rikare; ty, menade han, ingen är fattig därför att han har skulder, blott han äfven har någon tillgång.

Af en annan talare ha här äfven fälts några yttranden om grundskatterna, som jag skall be att få bemöta. Enligt min uppfattning äro grundskatterna af den beskaffenhet, att de förr eller senare måste tagas bort och ju förr desto bättre; men jag ställer icke denna fråga i främsta rummet, utan der sätter jag tullfrågan, ty jag anser icke grundskatterna vara af den natur, att de inverka på landets ställning i dess helhet så mycket som tullfrågan. En afskrifning af grundskatterna kommer merendels endast mindre jordbrukare till godo. Med den uppfattning jag hyser om tullarne, eller att de skola kunna hjälpa landet i dess helhet, är det naturligt, att jag ställer denna fråga främst, då det ju är omöjligt, att den mindre jordbrukaren ensam kan höja landets produktionsförmåga så mycket som jag förutsätter, att jordbrukarne samfäldt och dertill industri- och näringsidkare kunna göra det.

Jag har nu uttalat mina åsikter i frågan och ber sålunda, herr talman, att få yrka bifall till den föredragna punkten i

*Angående in-
förande af
spanmåls-
tullar.*

(Forts.)

*Angående in-
förande af
spannmåls-
tullar.*
(Forts.)

bevillningsutskottets betänkande. Jag gör det dock icke endast därför, såsom den värde talaren på norrlandsbänken sade, att Östergötlands jordbrukare äro så skuldsatta, utan emedan jag anser tullarne vara till gagn för landet i dess helhet och icke endast för vissa provinser, som äro mer eller mindre skuldsatta.

Herr Dahn: Af den förda diskussionen synes det mig, som om man på båda sidorna, protektionisternas så väl som frihandlarnes, gått till öfverdrift. När man talar om vår skuldsättning, så tycker jag man endast borde hålla sig till vår skuld till *utlandet*. Den utgör omkring 600 millioner kronor, och detta är ungefär det belopp, som statens och de enskilda jernvägarne kostat. Men jag tror icke att vi skulle vilja vara af med dem, om vi derigenom kunde blifva qvitt denna skuld. Tager man åter öfrig in-tecknad skuld i betraktande, så är den ju endast, så att säga, den ena medborgarens skuld till den andra. Och må man äfven tänka på de många tusen tunnland odlad jord, som under frihandelsperioden (de sista 30 åren) blifvit lagda till den gamla odaljorden, och likaså erinra sig, att bland annat vår smör-export uppgår till mellan 20 och 30 millioner kronor årligen. På samma sätt är det med kreatursexporten. Då vi 1856 exporterade endast några hundra nötkreatur, så uppgick denna export 1884 till 46,000. Allt detta spelar icke så liten rol och det gör också, att jordegendomarne nu äro i stånd att bära en större in-teckning, utan att nationalförmögenheten därför kan sägas gå tillbaka.

När man säger att landet är så skuldsatt, att de mindre jordbrukarne måste gå från hus och hem, torde det också bära erinras, att mellan två och tre hundra millioner kronor just af dem jemte mindre handtverkare och arbetare äro insatte i våra sparbanker. Detta bör väl visa, att det allmänna eländet väl ändå ej är så stort, som man från protektionistisk sida vill låta påskina.

Å andra sidan må vi dock erkänna, att den så kallade handelsbalansen under de sista åren visat sig till vår nackdel. Icke så att den omständigheten, att importen öfverstiger exporten, spelar den väsentliga rol, som mången föreställer sig. Ty vi veta att beräkningssättet för import och export är olika, men det finnes ett annat sätt, hvarpå vi kunna se, att vi verkligen haft en handelsbalans under ett och annat år. Jag syftar härmed på den benägenhet, som guldets i våra banker visat att rinna ut; och guldets torde väl vara den mest känsliga barometer på detta håll. De obligationer, som vi exportera och hvarom man talat så mycket, kunna således ej anses bortkastade, när de användas för produktiva ändamål, äfven om de öka statsskulden, utan endast för så vidt de tjena till att betäcka importen af lyx- och njutningsartiklar.

I stället för att sålunda å ömse håll gå till ytterligheter anser jag det vara skäl att iakttaga den ärade ordförandens i bevillningsutskottet uppmaning att behandla saken mindre lidelsefullt och visa tillmötesgående. Jag väckte i fjol förslag om att uppdelna denna punkt och ordföranden i utskottet har nu accepterat detta mitt förslag, ehuru han beklagligtvis ej fullföljt samma tankegång som jag. Jag gick då ut derifrån att då jordbruket i likhet med de flesta andra näringar i vårt land är i en betryckt ställning och man kan komma det till hjälp, så borde man också göra det. Jag ville vara med om att äfven förmedelst införelse af spanmålstullar söka hjälpa upp vår jordbruksnäring, så långt detta kunde låta sig göra utan att förnärma tredje mans rätt (gå den fattiges kaka för nära) och föreslog därför att rågen, som, så att säga, är fattigmans dagliga bröd, skulle vara fri från tull, men tull deremot åsättas jordbrukets öfriga alster, så väl spanmål som förädlade varor. Att jag ville hafva rågen fri, berodde icke blott på den omständigheten jag nyss nämnde utan äfven och icke så litet derpå att frågan om rågtullen från att vara en ekonomisk fråga blifvit en politisk. Jag tror äfven i år att det är oklokt, att landtmannapartiet, som hittills ansetts vara målsman för de orepresenterade, för arbetareklassen, att detta parti, som hittills stått på den breda basen af icke blott de besutne jordegarne utan äfven af hela den svenska arbetsklassen, lemnar denna bas åt andra, åt dess naturliga motståndare byråkratien att uppklifva på. Jag har redan förut framhållit att rågtull är en beskattningsfråga och att den ej förlorat sin politiska karaktär märkte jag också på ordförandens i bevillningsutskottet framställning i afseende på föredragningsättet, (i det han sade, att om denna fråga föll, så skulle alla öfriga tullar falla) och på hans utfall mot statsministern. Detta erinrar mig om en episod ur den romerska historien under konungadömet. Rom kämpade länge utan framgång mot staden Gabii. Då sände romarkonungen sin son till gabinerna. Denne, som var en talangfull och förslagen man liksom den ärade ordföranden i bevillningsutskottet, föregaf, att han flytt undan sin faders grymhet och förstod inom kort innästa sig och vinna inflytande hos gabinerna. Då detta lyckats, sände han bud till sin fader med begäran om förhållningsorder. Detta besvarades af konungen på det sätt, att han förde sändebudet ned i trädgården, der han slog af de största vallmognopparne. Sonen förstod faderns mening, handlade derefter och Gabii föll. Herrar, jag vet icke hvem som är romarkungen, men det förefaller mig som om landtmannapartiet och den nuvarande ministèren vore gabinerna. Emellertid är jag af den öfvertygelsen i afseende på rågtullen, att innan man lägger sin sedel i urnan, man bör betänka sig mer än en gång. Jag har för öfrigt för närvarande intet vidare yrkande att göra.

Angående införelse af spanmålstullar.
(Forts.)

Angående in-
förande af
spannmåls-
tullar.
(Forts.)

Herr Lindgren: Jag ber endast att få tillkännagifva det jag i år likasom förut kommer att rösta mot förslaget om tull på spannmål och sker detta på de grunder, som jag vid föregående tillfällen angifvit och som hufvudsakligen sammanfalla med de skäl, som under denna diskussion blifvit anförda af herr Olof Melin från Göteborg, med hvilken jag för den skull kunnat instämna, derest jag icke ansett mig böra för kammaren anmäla, att äfven jag har från en af de städer, jag representerar, fått mottaga en af åtskilliga hundratals personer beslutad protest mot tull på spannmål.

Herr talman, jag skall ej längre taga kammarens mycket anlitade tålmod i anspråk, men jag kan icke underlåta att säga att nog har jag föreställt mig, att det bevillningsutskottsbetänkande, som skall rubba vårt hittills under en lång följd af år gällande tullsystem, bör i afseende på behovet och nyttan af en sådan förändring vara vida mera belysande och bevisande än det här föreliggande betänkandet. Jag yrkar afslag å den nu föredragna punkten i betänkandet.

Herr S. M. Olsson i Sörnäs: Jag skall icke länge upptaga kammarens tid; jag vill endast tillkännagifva, att jag kommer att rösta för afslag på utskottets förslag i föreliggande punkt.

Medan jag har ordet, ber jag få uppläsa en liten bit ur herr Waerns reservation, deri det heter: att trycket af den börda, spannmålstullarne skulle medföra, blefve än känbarare derigenom att den blefve så ojemnt fördelad, så att ju hårdare klimat och sämre jordmån en landsort hade, desto tyngre skulle den falla på dess befolkning, och ju mindre råd en folkklass hade att af dyrare matvaror hemta sin näring, ju mer den för sitt lifsuppehälle vore inskränkt till spannmålsprodukter, desto större skulle dess andel i beskattningen blifva.

Dessa ord äro jemte mycket annat, som anförts, för mig så tilltalande, att jag på grund af dem icke kan förena mig i utskottets förslag i den nu föredragna punkten.

Herr Magnusson: Jag har endast begärt ordet för att tillkännagifva, att jag i år kommer att rösta för spannmålstullar. Mina kommittenter hafva under tidernas lopp blifvit mer och mer skyddsvänliga, och då anser jag mig icke hafva rättighet att undertrycka deras åsigter. Jag är väl här egentligen för att uttala deras meningar, och då jag dertill känner, att denna fråga nu är så på sin spets, att om den faller i år, kommer den igen nästa år, så tror jag det icke vara lyckligt att låta den fortfarande stå öppen. Ju längre vi låta den falla framåt, ju värre blir det. Jag tror, det varit bra, om den gått igenom redan för ett eller annat år sedan, ty då skulle vi fått se, att tullarne icke göra,

hvad man önskar. Då frågan nu, såsom sagdt, är på sin spets, *Angående in-
förande af
spanmåls-
tullar.*
(Forts)

hjelper intet motstånd, och då är det klokast att ju förr dess hellre antaga denna tull, på det icke landtbruket må ruineras. Då man nu allmänt tror, att allenast tullen hjälper, är det nödvändigt att låta den gå igenom; sedan må vi »spotta i händerna och ta' nya tag», och framtiden får bära det öfriga i sitt sköte.

Bevillningsutskottets förslag har klandrats ofärligt mycket af frihandlarna. Ja, det är ju klart, att detta förslag icke är någon stor karl; det är ännu ett barn, men tager Riksdagen det om hand, blir det nog en karl af det med tiden. Hur långlivadt det blir, är en annan sak. Det är i fall nödvändigt, att vi antaga förslaget, och därför yrkar jag bifall till nu föredragna punkt.

Herr Ersson i Vestlandaholm: Tullfrågan är onekligen en af våra mest grannliga frågor, och därför böra vi vara varsame vid behandlingen af densamma, så att vi icke mera skada än gagna den sak vi genom tull afse att skydda. Jag är öfvertygad om, att så väl de, som föra protektionisternas talan, som de, hvilka föra frihandlarnes, icke se på egna fördelar utan på det allmännas väl och bästa; och vid sådant förhållande ha vi att tillse, hvilka alster af vår fabrikation vi till det allmännas fördel kunna genom tull skydda eller hvilka, som böra få fritt införas. Jag vill då endast med några få ord beröra de så mycket omtalade landtmannaprodukterna. Då frågas: kan det vara klokt att sätta tull å en vara, som vi icke kunna producera för vårt behof, och som vi, då den icke till nöjaktigt pris kan säljas, med fördel kunna förädla? Jag vill härpå svara: nej! Det visar, enligt mitt förmenande, brist på företagsamhet samt brist på förtroende till hvarandra, då vi, om vi icke på egen hand kunna åstadkomma en mejerihandtering, icke kunna förena oss om en sådan, utan envist fasthålla vid det föräldrade bruknings sättet, att inkomsten af ett jordbruk hufvudsakligen skall tagas genom spanmålsförsäljning, som vanligen, i synnerhet hos den mindre jordbrukaren, har tillgått på så sätt, att han nästan hvarje torgdag rest in till staden med en hel eller half tunna säd, allt efter omständigheterna, och då äfven kunnat medhafva någon mark smör för att sälja samt i utbyte därför kanske erhållit varor, som han kunnat undvara; och då vi vidare taga i betraktande den tid, som härtill åtgått och hvilken tagits från jordbruket, för att icke tala om öfriga förluster, som de täta stadsresorna medfört för landtmannen, så torde det vara klart för hvarje tänkande, att ett sådant förfaringssätt varit oklokt, och att följderna deraf icke kunnat uteblifva. Deremot om inkomsten af jordbruket är stäld på mejerihandtering, så kan landtmannen undgå många onödiga stadsresor, hvarigenom många kronor blifva sparade, som, rätt använda, kunna vara till stort gagn; derom borde åsigterna icke kunna vara delade. Om vi vidare antaga, att vi på kreaturen

Angående in-
förande af
spanmåls-
tullar.
(Forts.)

uppfodra den säd, som vi icke med fördel kunna försälja, så torde vi kunna undgå att införskrifva så mycket artificiella så väl foder- som gödningsämnen, hvilka ofta torde ha ett underhaltigt värde, på samma gång som vi erhålla en jemn och säker inkomst af vår kreatursbesättning förutom det ökade värde, som våra jordegendomar derigenom vinna, och den större arbetsstyrka vi kunna använda, hvilket äfven bör vara allmännyttigt. Då jag nu är af den åsigt, att en klokt ordnad ladugårdsskötsel bör vara det mål vi jordbrukare skola söka nå, för att erhålla en jemn inkomst af vår jord, så vill jag vara med om att sätta tull å ladugårdsprodukter för att skydda denna gren af landtbruket, och jag gör det först därför att de äro de högst förädlade varor af landtmannaprodukter och vidare därför, att vi i mån af mejerihandterings utvidgande inom kort kunna producera äfven sådana varor deraf, som vi förut måst införskrifva, och slutligen därför, att då jordbrukaren har denna utväg, som ovilkorligen måste vara den rätta, att erhålla afkastning af sin jord, jag icke kan vara med om att genom tull å spanmål, i synnerhet råg, fördyra de oundgängligaste lifsmedlen för den fattige arbetaren. Enligt mitt förmenande, måste det vara såväl ekonomiskt som politiskt klokt att skydda den förädlade varan af våra jordbruksalster och att låta råvaran få fritt införas, då vi icke kunna producera sådan för vårt behof; derigenom kunna vi förbruka mera arbete och genom arbetet få vi ett högre värde på vår produktion, på samma gång som vi genom detta förfaringssätt ha utsigt att erhålla en jemnare och säkrare afkastning af vår jord, än om vi lägga an på höstsädesodling. Om säden är billig, kunna arbetarne, jemte det affall, som blir i deras hushåll, med fördel producera fläsk till sitt behof och i så fall icke vara beroende af det högre pris, som tull å detsamma måste medföra. Denna utväg sakna städernas arbetarebefolkning, men den har vanligtvis högre aflöning än jordbruksarbetarne på landet och förmår i så fall något bättre bära denna högre utgift. Då det från frihandelsvännernas sida säges, att ifrågavarande tull å spanmål skulle så väsentligt fördyra brödet, att det skulle få namn af svälttull, så tror jag detta lika litet, som då protektionisterna säga, att tull å spanmål skall upphjelpa jordbruket och bereda arbetaren bättre arbetsförtjenst. Från båda sidor öfverdrifves, och därför tror jag det vore klokast, om de olika åsigtarna emellan partierna kunde sammanjemkas, och detta torde bäst ske genom att låta åtminstone rågen gå fri; genom en sådan sammanjemkning rönte äfven arbetarne ett tillmötesgående och torde dermed finna sig belätne. Vi måste gifva arbetarne ett vackert erkännande deruti, att de vid sina möten aldrig klagat öfver kaffetullen utan hufvudsakligen öfver brödtullen, hvilket bevisar, att de inse, att kaffe icke är en nödvändighetsvara utan njutningsdryck och således kan undvaras, men så icke med brödet; och då så är, skola vi då verkligen ha mod att sätta tull

äfven å råg? Jag vill icke vara med derom, så länge vi kunna hafva afsättning för våra ladugårdsprodukter, och hafva denna utväg att få inkomst af vår jord. Då nu protektionisterna säga, att det fria handelsutbytet ensamt är orsaken till den stora skuldsättning, som landet har, så torde man med fullt skäl kunna tillbakavisa ett sådant påstående och framdraga andra faktorer, såsom jernvägarne, folkskoleväsendet, jordförbättringar, byggnader, maskiner och redskap af alla slag, den stora kaffe-, socker- och cigarrförbrukningen, hvarför man före denna tid, hvarom här är fråga, hade föga eller ingen utgift, för att icke tala om den lyx af andra slag, som på alla möjliga områden vunnit inträde i våra alldagliga behof; sammanlagga vi dessa utgifter med ränta på ränta för de sist gångna 30 åren, så torde vi få summor, vida öfverstigande vår skuldsättning. Jag vågar påstå att den, som tagit tiden i akt och lefvat sparsamt, icke har skäl till att klaga öfver denna frihandelstid; dock medgifver jag villigt, att för den, som icke detta gjort, har denna tid varit mycket förledande till skuldsättning, emedan konsumtionskrediten varit för långt utsträckt, hvar till kommit lättheten att få penningar samt benägenhet för att lefva öfver sina inkomster, hvilken benägenhet varit rådande inom alla samhällsklasser, och hvaraf följden omöjlig kunnat utblifva. Ehuru landtbrukarens ställning för närvarande är mycket bekymmersam, torde vi dock få medgifva, att den allmänna välmågan är bättre nu än för 30 år sedan, egendomsfördelningen är större och arbetarne hafva det i allmänhet bättre, men detta oaktadt är ett allmänt tryck rådande till följd af öfverproduktion på alla områden, hvilken genom den lättade kommunikationen sökt sig marknad på platser, der den kan finna afsättning; och under sådana förhållanden har en stark konkurrens uppstått, hvarvid vi hafva att tillse, hvilka alster af vårt jordbruk, som, med bibehållande af jordens produktionsförmåga, bäst löna sig att odla och med hvilka vi fördelaktigast kunna uppträda på världsmarknaden. Hvad jag nu sagt om jordbruket torde i vissa delar äfven kunna tillämpas på bergsbruk och industri. En ärad motionär i denna fråga säger i sin motion: »Oemotsägligt torde det vara, att i landet före frihandelssystemets införande producerades råg och hvete icke endast tillräckligt för landets invånares eget behof, utan äfven för export, och lika ovedersägligt förefaller det mig, att den odlade jorden sedan den tiden ökats i större proportion än folkmängden; men man tyckes glömma erfarenhetens vittnesbörd.» För att bedöma detta uttalande opartiskt, så torde vara rättast att göra en kalkyl öfver skördemängden då och nu samt beräkna värdet deraf, med fäst afseende på då naturliga ängar jemte odlad jord och nuvarande odlad jord, och då tror jag, att utslaget obestriddigt skall ställa sig till det nuvarandes fördel. Om vi vidare, förutom folkökningen, jemföra tidens före frihandels införande lefnadssätt med nuvarande tids, så torde vi finna, att konsumtionen af höst-

Angående införande af spanmålstullar.
(Forts.)

Angående in-
förändret af
spannmåls-
tullar.

(Forts.)

säd, i synnerhet hvete eller mjöl deraf, inom landet mångdubblats.

Då utskottet förlidet är på sidorna 5 och 6 i sitt betänkande talar om höstsädets ringa tillväxt och vårsädets stora utsträckning och stämplar detta såsom för landet olycksbringande, så måste man antaga att utskottet förbisett, att just under de år eller år 1865, från och med hvilket år utskottet gör sin kalkyl, började allmogen allmännare öfvergå från tvåskiftesbruk till 7-årigt cirkulationsbruk, så att cirka $\frac{1}{7}$ af den öppna jorden användes för höstsäd och $\frac{2}{7}$ för hafre, samt de före detta naturliga ängarne, som började aftaga i bördighet, upplöjdes och ingingo i cirkulationsbruket; det är detta förändrade brukningssätt, som framkallat vårsädets ökande och icke, som utskottet angifver, att afsättningen med höstsäden på hösten varit osäker, förty höstsäden har sedan 1865 under de flesta år varit i temligen fast pris. Rättare torde det varit, om utskottet sagt att det var fel, att vi icke redan då började allmännare utsträcka boskapsskötseln och mejerihandteringen.

Då jag nu på ett enkelt sätt angifvit min ställning till frågan, så framgår deraf, att då jordbrukaren genom tull å de förädlade varorna blir skyddad, jag icke är vän af tull å spannmål, men, om enighet kunnat uppnås genom att låta endast rågen gå fri, så har jag velat vara med derom; då nu så icke är förhållandet, har jag icke något yrkande att göra.

Herr Persson i Stallerhult: Vid senaste riksdag rösta-
de jag för spannmålstull, emedan jag var öfvertygad om nyttan och nödvändigheten att upphjelpa jordbruket, som befinner sig i ett betryckt läge, och då jag äfven nu kommer att yrka bifall till bevillningsutskottets föreliggande betänkande, är jag förvissad om att jag handlar i full öfverensstämmelse med mina valmäns önskan.

Jag har blott velat uttala detta och yrkar bifall till den föredragna punkten.

Herr Johansson i Löfåsen: Jag har begärt ordet för att till protokollet få anteknad, att jag kommer att rösta för utskottets föreliggande förslag. Jag gör det så mycket hellre som jag vet i hvilken svår ställning jordbruket befinner sig och att det väl behöfver någon hjälp.

För öfrigt vill jag icke upptaga kammarens tid, utan inskränker mig att yrka bifall till utskottets förslag.

Herr Forsselius: Herr talman! Jag vill blott hafva till protokollet förvaradt, att jag kommer att rösta för bifall till utskottets förslag, fullt medveten att detta mitt votum öfverensstäm-

mer med önskningarne i denna fråga hos det långt öfvervägande flertalet af dem, å hvilkas vägnar jag har att tala från denna plats; och då jag för egen del fortfarande har samma mening, som jag uttalade förra året i frågan, kan jag derföre med lugnt samvete rösta för bifall till den föreliggande punkten.

*Angående in-
förandet af
spannmåls-
tullar.*
(Forts.)

Då tiden nu var långt framskriden, afbröts här öfverläggningen för att åter upptagas i morgondagens sammanträde.

§ 2.

Ledighet från riksdagsgöromålen beviljades herr P. Nilsson i Råby under tio dagar från och med den 5 dennes.

§ 3.

Till bordläggning anmälde lagutskottets memorial och utlåtande:

N:o 19 i anledning af återremiss från Andra Kammaren af utskottets utlåtande (N:o 11) öfver väckt motion om skrifvelse till Kongl. Maj:t om framläggande af förslag till lag om afveckling medelst administration; och

N:o 20 om tillägg till 3 § 2 mom. i skiftesstadgan den 9 november 1866.

Kammaren beslöt, att dessa ärenden skulle uppföras främst å föredragningslistan för morgondagens sammanträde.

§ 4.

Upplästes och godkändes statsutskottets förslag till Riksdagens skrifvelse, N:o 8 till Konungen, angående statsanslag till fullbordande af hamnbyggnaden vid Stora Rör å Öland.

§ 5.

Justerades protokollsutdrag; hvarefter kammarøns ledamöter åtskildes kl. $\frac{1}{4}$ 11 e. m.

In fidem

A. E. J. Johansson.